

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ“ бр. 58/00 и 44/02) и член 30 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ“ бр. 103/08), министерот за образование донесе наставна програма по предметот *македонски јазик* за II одделение на деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп.

II ОДДЕЛЕНИЕ

**ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ**

2

**АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА
УЧЕНИЦИТЕ СО
МУЛТИХЕНДИКЕП**

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Скопје, мај 2009

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО II ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се поттикнува кон активно слушање;
- да се оспособува за правилно артикулирање на вербалниот говор;
- да ги усвои печатните кирилски букви;
- да се оспособува за правилно читање и пишување;
- да се запознае со основните говорни елементи (глас, збор и реченица);
- да се оспособува за користење на елементарните граматички и правописните норми при читањето и пишувањето;
- да формира навики за правилно седење при читањето и пишувањето;
- да се воведува во народната и уметничката литература од сопствената и другите култури;
- да се воведува во структурирано усно и писмено изразување и творење;
- да го збогатува речникот со нови зборови;
- да се упатува во основните барања за анализа на текстовите;
- да се оспособува да користи компјутер во функција на предметот.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Почетно читање и пишување			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да набљудува предмети во училиштето и непосредната околина, да ги забележува нивните битни својства и да ги опишува; - да се оспособува да одговара на прашања со целосна реченица и да поставува прашања; 	<ul style="list-style-type: none"> - Набљудување, забележување, раскажување и опишување - Прашања и одговори 	<ul style="list-style-type: none"> (Набљудување) (Забележување) (Раскажување) (Опишување) * Поимите во заграда се за наставниците - Прашање - Одговор 	<ul style="list-style-type: none"> - Набљудување на предмети во училиштето (да ги забележуваат нивните битни својства и намена), раскажување и опишување на истите (форма, боја, големина и др.). - Вежби за откривање на предметот врз основа на опишување на карактеристиките на предметот. - Вежби и игровни активности за одговарање на прашања за видено, слушнато и доживеано (со помош на аудио-визуелните средства). - Вежби и игровни активности за поставување прашања.

<ul style="list-style-type: none"> - да усвојува поим за реченицата; (да има претстава за реченицата); - да се запознава со нејзината содржина и функција; - да се оспособува да го усвои поимот за зборот како дел од реченицата и зборот како име за предметите; - да изврши анализа и синтеза на зборот; 	<p>Поим за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реченица - збор 	<ul style="list-style-type: none"> - Реченица - Збор 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за воочување на реченица во говорот. - Вежби за стекнување на поими преку набљудувањето и именувањето на предмети). - Вежби за воочување на зборови во реченицата како елементи на реченицата и како симбол (име) за означување на суштества, предмети и појави (аналитичко-синтетички метод) и глобален метод. - Составување реченици по серија слики.
<ul style="list-style-type: none"> - да го усвојува поимот за гласот како дел од зборот; - да ја воочи разликата глас (фонема), буква (графема); - да го воочува гласот во различни позиции во зборот (иницијална, медијална, финална); - правилно да ги изговара гласовите; 	<p>- Поим за глас</p>	<p>- глас</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аналитичко-синтетички вежби за формирање на поимот за глас како елемент на зборот. - Игра „На буква, на буква”. - Вежби за артикулација на гласови. - Говорна игра „расипан телефон” (слушање, препознавање и дискриминација на гласовите во зборовите).

<ul style="list-style-type: none"> - да го увежба прецизното графичко претставување на деловите на елементите на буквите; 	<ul style="list-style-type: none"> - Исправена линија, легната линија, права линија, права исправена линија, коса линија, коса линија на лево, коса линија на десно, долен полукруг, лев и десен полукруг, лев и десен десен полукруг, лев и десен десен полукруг, круг 	<ul style="list-style-type: none"> - исправена линија, легната линија, права исправена линија, коса линија на лево, коса линија на десно, долен полукруг, лев и десен десен полукруг, круг 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за слободно цртање на елементите на буквите: исправена линија, легната линија, права исправена линија, коса линија на лево, коса линија на десно, долен полукруг, лев и десен полукруг, круг во определен простор, графомоторички вежби.
<ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да ги признава символите на гласовите и да ги поврзува во зборови (поим за буква); - да воспостави врска фонемата графема; - да се оспособува да пишува печатни букви; - да се оспособува да чита зборови и текст. - да се оспособи за визуелно препознавање на големи и мали печатни букви 	<ul style="list-style-type: none"> - Графички симболи (печатни букви) за македонското кирилско писмо - Усвојување на големите и малите печатни букви преку поединечно пишување - Препознавање на големите и малите печатни букви. 	<ul style="list-style-type: none"> - македонско печатно кирилско писмо - буква (символ, графема, знак) 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за воочување на буквата како графички симбол на гласот и нејзино изговарање, правилен изговор и симултано воочување во зборот. - Вежби за правилно пишување на големите и малите печатни букви. - Вежби за пишување и изговарање зборови и реченици со печатни букви. - Вежби за изговарање и пишување на слогови. - Игри со коцки на кои има напишано букви.

<p>- Вежби за читање на зборови и текстови од разни извори.</p> <p>- Вежби за читање со проверување на сфаќањето и разбирањето на текстот.</p> <p>- Вежби за отстранување на најчестите грешки при читањето (неправилно изговарање на зборови, неправилно акцентирање, испуштање на гласови и слогови, особено последниот, заменување на гласови и неправилно дишење).</p> <p>- Вежби за воспоставување на самоконтрола при читањето и коригирањето на грешките.</p> <p>- Вежби за навикнување на учениците за правилно дишење при читањето.</p> <p>- Вежби за разликување на големите и малите букви во зборот и реченицата.</p> <p>- Вежби за воочување на голема буква кај сопствените имиња и на почетокот на реченицата.</p> <p>- Вежби за препознавање на интерпункциските знаци и</p>			<p>- Вежби за читање на зборови и текстови од разни извори.</p> <p>- Вежби за читање со проверување на сфаќањето и разбирањето на текстот.</p> <p>- Вежби за отстранување на најчестите грешки при читањето (неправилно изговарање на зборови, неправилно акцентирање, испуштање на гласови и слогови, особено последниот, заменување на гласови и неправилно дишење).</p> <p>- Вежби за воспоставување на самоконтрола при читањето и коригирањето на грешките.</p> <p>- Вежби за навикнување на учениците за правилно дишење при читањето.</p> <p>- Вежби за разликување на големите и малите букви во зборот и реченицата.</p> <p>- Вежби за воочување на голема буква кај сопствените имиња и на почетокот на реченицата.</p> <p>- Вежби за препознавање на интерпункциските знаци и</p>
<p>- Вежби за запознавање со правилото за пишување на голема буква на почетокот на реченицата, како и со пишување на голема буква кај сопствените имиња;</p> <p>- да се запознава со интерпункциските знаци и со нивната функција (поим за интерпунк-</p>	<p>- Пишување на голема буква на почеток на реченицата</p> <p>- Пишување на сопствените имиња со голема буква</p> <p>Интерпункциски знаци:</p> <p>- точка</p> <p>- запирка</p>	<p>пишување на голема буква</p> <p>- точка</p> <p>- запирка</p> <p>- прашалник</p>	<p>- да се запознава со правилото за пишување на голема буква на почетокот на реченицата, како и со пишување на голема буква кај сопствените имиња;</p> <p>- да се запознава со интерпункциските знаци и со нивната функција (поим за интерпунк-</p>

<p>циски знаци);</p> <p>- да се упатува правилно да ги применува при читањето.</p>	<p>- прашалник</p> <p>- извичник</p>	<p>- извичник</p>	<p>нивна примена при читањето (точка, запирка, прашалник, извичник).</p>
<p>- да ги усвојува малите и големите ракописни букви и нивното поврзување во зборови (поим за ракописни букви);</p> <p>- да се оспособува да пишува зборови и куси реченици;</p> <p>- да се оспособува да дополнува испуштени букви во зборот и збор во реченицата;</p> <p>- да се оспособува самостојно да составува и да пишува зборови и реченици по дадени слики, предмети и сл.</p>	<p>- Усвојување на малите и на големите ракописни букви преку поединечно пишување</p> <p>-Препознавање на цели зборови</p>	<p>- македонско ракописно кирилско писмо.</p>	<p>- Вежби за усвојување на малите и големите ракописни букви (графичка обработка) преку поединечно пишување и пишување зборови и покуси реченици.</p> <p>- Вежби за правилно пишување и поврзување на буквите во зборот и во реченицата (аналитичко-синтетички метод со елементи на глобалниот метод).</p> <p>- Вежби за дополнување на испуштени букви во зборот и испуштен збор во реченицата.</p> <p>- Вежби за препишување на текст од тетрашка, табла, компјутер.</p> <p>- Вежби за самостојно составување на реченици по дадени зборови, слики, предмети и сл.</p> <p>- Вежби за составување на стрип приказни по слики</p>

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Јазик

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученицката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да разликува глас и шум; - да се оспособува да слуша селективно; - да ги изговара правилно гласовите во зборот и зборовите во реченицата; - да се поттикнува да има флуентен говор; - да се оспособува правилно да составува реченица; - да ги подредува правилно зборовите во реченицата; 	<p align="center">- Глас / шум</p>	<p align="center">- Глас / шум</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби и игровни активности за разликување на глас и шум. - Препознавање на глас во зборот, разликување, артикулација и правилно изговарање на гласот во зборот и зборот во реченицата. - Корективни вежби за учениците кои неправилно изговараат одредени гласови(со помош на глобалната аналитичката-синтетичка метода). - Вежби и игровни активности за составување правилни реченици по правилен збороред во реченицата. - Активности во кои учениците го препознават и го покажуваат симболот на определен глас (буквата) во имиња на предметите кои се запишани под соодветната слика.
<p align="center">1. Грамагика</p>			

<p>- да се оспособува да разликува расказна, прашална и извична реченица и правилно да ги употребува;</p>	<p>- Расказна, прашална и извична реченица</p>	<p>- Вежби и ипровни активности за воочување и составување на прашални, расказни и извични реченици во усна и писмена форма според начинот на искажување и според интерпункциските знаци со помош на слика.</p>
<p>- да се оспособува да именува лица, суштества, растенија, предмети и појави; - да го усвои поимот за именка и да ги препознава имињата на луѓето, предметите, растенијата и животните во реченицата;</p>	<p>- именки</p>	<p>- Вежби за именување на лица, предмети, растенија и животни во реченица. (од секојдневното окружување).</p>
<p>- да се оспособува да ги дели зборовите на слогови со употреба на цртчица.</p>	<p>- Броеви до 20</p>	<p>- Вежби за правилно изговарање и пишување на броевите до 20 со зборови (интегрирано со математика).</p>
<p>- да се оспособува да ги разликува гласовите и правилно да ги употребува; - да се оспособи да разликува и правилно да изговара гласови со различна местоположба во</p>	<p>- слог</p>	<p>- Вежби за делење на зборовите на слогови (усно и писмено) и пренесување на дел од зборот во друг ред. - Вежби за разликување и правилно изговарање на гласовите и нивна правилна употреба при пишувањето. - Активности за вежбање на дискриминација и</p>

<p>зборот: иницијална, медијална и финална.</p>			<p>артикулација на гласовите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Говорна игра лото-изговарање на зборови во кои гласот се наоѓа во сите три положб. - Говорна игра расипан телефон (слушање, препознавање и дискриминација на гласовите во зборовите) - Говорна игра „На буква, на буква”. - Вежби за употреба на голема буква на почетокот на речницата и во зборови што означуваат лично име и презиме. - Вежби за примена на интерпунктиските знаци (точка, запирка, прашалник, извичник).
<ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува правилно да употребува голема буква; - да се оспособува да ги применува интерпунктиските знаци при пишувањето. 	<ul style="list-style-type: none"> - Пишување на голема и мала буква Интерпунктиски знаци: <ul style="list-style-type: none"> - точка, - запирка - прашалник, - извични. 	<ul style="list-style-type: none"> - голема буква 	

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Литература			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да се оспособува да воочува и да препознава наслов, - да разликува текст, илустрација, автор; - да ги пронаоѓа страниците во читанката; - да се оспособува за гласно читање; - да се оспособува да разликува видови текстови; - да се оспособува да чита по улоги и да ја воочува темата и пораката на текстот; - да се оспособува да ги воочува настаните (случките) и ликовите; - да се оспособува да чита поезија и да ги препознава строфите во песната (стихотворбата);	- Текст: наслов, име на авторот, содржина, илустрација - Изразно читање -Текстови: проза, поезија (песна - стихотворба), драмски текст, разговор-ки, гатанки, брзборки	- Наслов - илустрација - автор; - песна - стихотворба драмски текст - поговорка - гатанка - брзборка - настан (случка) - приказна - бајка - настан - лик - песна - строфа	- Вежби за воочување, препознавање и разликување на насловот на текстот, текстот, авторот, илустрациите и пронаоѓање на посочена страница. - Вежби за правилно, изразно читање и доживување и разбирање на текстот. - Вежби за откривање на темата и пораката. - Прераскажување на прочитаното со свои зборови со помош на слики и/или илустрации) - Вежби за разбирање и проверување на прочитаната содржина со серија прашања. - Воочување на впечатлива карактеристика на некој лик и повикување на текстот. - Вежби за читање на песна (стихотворба), воочување на строфите во песните. - Учење напамет на песната или дел од неа. - Рецитирање на стихотворба.

<ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да чита разбирливо, со почитување на употребените интерпункциски знаци; - да го прилагодува гласот кон природата на содржината на текстот; - да ги акцентира правилно зборовите во реченицата; - да се оспособува за читање во себе; - да се оспособува самостојно да ја чита содржината на лектирите и да одговара на прашања во врска со содржината. 	<p>Гласно читање</p> <p>Читање во себе</p> <p>(Да бидат обработени три лектури)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - гласно читање - изразно читање - читање во себе - лектира 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за правилно и разбирливо гласно читање. - корекција на неправилната артикулација, - вежби за правилна дикција - Вежби за воведување на читањето во себе и сфаќање на прочитаниот текст. - Проверување на читањето во себе преку одговарање на поставените прашања. - Запознавање на учениците со насловите на лектирните дела што ќе се обработуваат во второто полугодие. - Упатување на учениците како да ги пронајдат и набават книгите. - Мотивирање и упатување за самостојно читање на книгите.
---	---	--	--

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Изразување и творење			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да слуша говор и да учествува во разговор за определена тема; - да се поткнува аудитивната и тактилно-кинестетичката перцепција; - да се стимулира да слушање со разбирање на говорот на другите; - да се оспособува за препознавање на невербалните изразувања (мимика и гестукулација) - да се оспособи за читање на говор од уста. - да се оспособува да прераскажува обработени куси содржини (слободно и со помош на прашања); - да се оспособува да раскажува по низа слики, зададени зборови и по доживеан настан; - да се оспособува за раскажување на настаните по логичен редослед. 	<p>Слушање: говор и разговор за теми од животот во семејството, училиштето и непосредната околина;</p> <p>-Препознавање разговор без зборови (само со гест)</p>	<p>- Говор / разговор</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за слушање на други лица и за учество во разговор преку раскажување, прашања и одговори за определена тема,, со користење на предмети, слики, аудитивни и аудиовизуелни средства. - Игра,,Разгледување слики каде нацртаното кажува наместо зборот? - Игри за препознавање на тажен лик, срекен лик и сл.
<ul style="list-style-type: none"> - Прераскажување на текст, содржина од анимиран (цртан и куклен) филм, ТВ емисија, расказ и бајка - Раскажување: <ul style="list-style-type: none"> - по серија слики - по дадени зборови - по настан 	<p>- прераскажување</p> <p>- раскажување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Прераскажување на познати содржини преку одговор на прашања и преку нивно слободно прераскажување. - Вежби за поедноставно и слободно раскажување на доживеан настан во семејството, училиштето, околината на излет, летување, зимување и сл., преку говорно-спонтано изразување и разговор со посложени барања, и раска- 	

<ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да опишува карактеристики преку набљудување на растенија, предмети и животни; 	<ul style="list-style-type: none"> - Опишување: предмет, животно, растение и др. 		<p>жување според низа слики, зададени зборови итн.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вежби за опишување преку набљудување, воочување, откривање, забележување, (природата, слики итн.) со збогатување на речникот.
<ul style="list-style-type: none"> - да се оспособува да рецитира песна (стихотворба); - да врши драматизација на песна во дијалогска форма; - да се оспособува писмено да прераскажува кус текст (содржина од ТВ); - да се оспособува да раскажува писмено доживеан настан; - да се оспособува писмено да опишува лица, предмети животни, растенија; - да се оспособува правилно да ги пишува буквите за карактеристичните согласки во зборот; - да се оспособува да пишува честитки по повод одредени празници, роденден и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> - Рецитирање - Драматизација - Прераскажување - Раскажување - Опишување - Слободен диктат - Диктат со пресретнување на грешки - Честитка 	<ul style="list-style-type: none"> - рецитирање - прераскажување - раскажување - опишување - диктат - фонематски слух - честитка 	<ul style="list-style-type: none"> - Ортоепски (правоговорни) вежби преку рецитирање песна, драматизација на обработени песни. - Вежби за драматизација, ритам и темпо - рецитирање. - Писмено раскажување и прераскажување на настан, кус текст од буквар, читанка, списание, ТВ емисија и опшување на растение. - Вежби за писмено раскажување на настан, гв емисија, читанка, буквар итн. - Вежби за проверување и правилно пишување на буквите за гласовите: ц, с, з, ч, џ, ш, љ, ѓ, љ, њ, р. (со помош на слики, аудио снимки, итн.) - вежби за развој на фонематски слух - Пишување честитки по повод одредени празници, родендени и др.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Медиумска култура			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да разликува тв и радио емисии; - да се поттикнува на селективно следење телевизиски содржини; - да се оспособува да прави разлика помеѓу театарска и куклена претстава, да ги воочува основните разлики помеѓу нив и литературното дело; - да пројавува интерес за следење на детски печат (весници и списанија); 	<ul style="list-style-type: none"> - ТВ емисија - Филм -радиоемисија - Театар (куклена претстава) (литературно дело) - Детски печат 	<ul style="list-style-type: none"> - ТВ емисија - филм - радиоемисија - театар - куклена претстава - литературно дело - кино сала - детски печат – списание 	<ul style="list-style-type: none"> - Разговор за поттикнување за следење на образовани телевизиски содржини и филмови со содржини соодветни на возраста. -Вежби за воочување на разлики меѓу радиоемисиите (само звук) и ТВ емисиите (слика и звук). - Посета на неколку театарски и куклени претстави во театар за деца и младинци и разговор за истите. - Играње на поедноставни улоги користејќи маски,облека итн. - Посета во кино сала,и следење на анимиран филм и раскажување на истиот. - Ги запознава рубриците во списанието, користи информациите од него. - Самостојни активности: разгледување, сечење, лепење(корелација со ликовно образование). - Обработка на текст

<ul style="list-style-type: none"> - да позајмува книги од библиотеката и правилно да се однесува кон нив; - да се запознае со улогата на библиотеката и нејзино користење. - да се оспособи за разговор преку телефон. 	<ul style="list-style-type: none"> - Училишна библиотека -Телефон (телефонски разговор) 	<ul style="list-style-type: none"> - библиотека - училишна библиотека - библиотекар. - телефон - телефонски разговор 	<p>(приказна, песна) од списанија за деца</p> <ul style="list-style-type: none"> - Посета, запознавање, намена и користење на училишната библиотека. - Разговор по посета на библиотека. - Уредување и збогатување на одделенска библиотека. - Вежби за користење на телефонот за примање и соопштување на информации. - Игра: „Телефон“ (поздравување, и кратки претставување, и кратки телефонски разговори).
--	---	---	--

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- Предметот македонски јазик овозможува интегрирано планирање со наставата по предметите: **запознавање на околината, математика, ликовно образование, музичко образование и физичко образование**. За предметното подрачје **Почетно читање и пишување - Подготвока за почетно читање и пишување** интегрирано планирање има со: **запознавање на околината** (кога ученикот се запознава со новата-училишна средина, а, исто така, по овој предмет има можност да се слуша и да се говори за многу теми, па за нив да се раскажува, прераскажува или да се опишува); со **математика** (при сфаќање на односот меѓу предметите и зборовите, поимите: горе / долу; лево / десно; ниско / високо; повлекување линии; со **ликовно образование** (со повлекување на разни видови линии се прави подготовка за пишување, каде што со слободното цртање се доаѓа до елементите на буквите); со **музичко образование** (каде се вежбите за правилно дишење и вежбите за изговор на гласовите и на зборовите, имитирањето на гласовите од природата); со **физичко образование** (се прават вежби за правилно дишење и вежби за развојот на ситната мускулатура на рацете). Во наставното подрачје **Изразување и творење**, зависно од формата на изразување, интегрирано планирање е можно со: **запознавање на околината, ликовно образование, музичко образование**. Содржините од **Читање, пишување и лектура**, може интегрирано да се планираат со: **запознавање на околината, ликовно образование, музичко образование**. Наставното подрачје **Јазик** интегрирано може да се планира со предметот **математика** (за броевите, при групирање на зборовите). Наставното подрачје **Медиумска култура, зависно од содржините, може интегрирано да се планира со: запознавање на околината, ликовно образование и музичко образование**.

Секое наставно подрачје дијалектички упатува на наставата по предметот македонски јазик, зашто предметните подрачја даваат такви можности според структурата, т.е. нивните содржини. Имено, не може да се одржува настава по литература, а притоа да не се користат формите на изразување и творење (прераскажување, опишување) или да не се внимава на граматичката точност про говоренењето и пишувањето) или, пак, јазична содржина да се разгледува надвор од обработен текст, како и да не се користат знаењата за јазикот во изразувањето и творењето). Оваа поврзаност меѓу наставните подрачја по предметот македонски јазик е битна, исто како што е и поврзаноста на предметот со другите предметни содржини, што претставува важен вид на реализација на работата во основното училиште.

- **Прејораки за корисење на годишниот фонд на часови**- 216 часа годишно, 6 часа неделно.
- По наставни подрачја се предлага: Почетно читање и пишување - 70 часа; Јазик - 20 часа; Читање, литература и лектура - 80 часа; Изразување и творење - 36 часа; Медиумска култура - 10 часа.
- Планирањето на наставата по македонски јазик треба да биде во координација со Наставниот план и програмата за овој предмет и да ги опфаќа програмските содржини на сите образовно-воспитни подрачја

(Почетно читање и пишување, Јазик, Читање, литература и лектира, Изразување и творење и Медиумска култура). При одредувањето на бројот на часовите за предметните подрачја треба да се имаат предвид и специфичностите на условите за изведување на оваа настава во училиштето каде што работи наставникот. Со планирањето се има предвид респективната вредност на структурните подрачја. Исто така, треба да се уважува фактот дека на програмските содржини од предметното подрачје, во планот за работа, им се дава место и се планира времето за нивна реализација според нивната образовно-воспитна вредност во однос на програмските цели и задачи. На сите содржини не може и не треба да им се посветува подеднакво внимание во наставата. Појдовна основа при планирањето да ја чини наставната материја и временскиот рок од неа да зависи. Сепак, се препорачува да нема впечатливо големи временски отстапки за содржинската реализација.

- *Наставни средства:*

- учебник избран на ниво на училиште за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот-буквар, читанка;
- букварка, енциклопедии, речници и сл.;
- Интернет, образовни софтвери (*Tool Kid* и др.);
- списанија - традиционално потврдени списанија за деца (одобрени списанија);
- аудио-визуелни средства и други средства во зависност од предметот - ЦД (*Бушавица азбука* и др. литературни текстови, звучна читанка);
- други извори на учење во непосредната околина: споменици на културата, музеи, домови на културата, библиотеки, кина, театри, национални паркови итн.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

На почетокот на учебната година наставникот врши дијагностичко проверување и оценување со цел да ја спозна состојбата таква каква што е, во функција на квалитетното планирање и реализирање на идните активности. Се спознаваат предзнаењата во најширока смисла на зборот, социјализациските аспекти на развојот, емоционалниот развој и физичкиот развој.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - Во текот на наставата по македонски јазик во второ одделение се препорачува формативно следење кое вклучува изработка и водење на портфолио на учениците што опфаќа:

- собирање на показатели (детски кзработки, творби, искази и сл.) за секој ученик посебно;
- тековни (формативни), однапред подготвени, евалвациони листи за секој ученик, кои се пополнуваат по конкретна негова активност, која е специфична (позитивна или негативна) или студии на случај во кои наставникот ја бележи фактичката состојба;
- инструменти кои се однесуваат на секое програмско подрачје поединечно и во кои наставникот внесува **податоци за постигањата на ученикот во однос на сите развојни аспекти** кои се поттикнуваат со програмата по македонски јазик (когнитивно-интелектуален, социо-емоционален и психомоторички аспект). *Евалвациониите листи примарно се однесуваат на целиите кои целосно се йосиѓиѓуваат на нивојо на вијоро одделение и не се йреодни за йовисокојо одделение.*

МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - На крајот од вијоројо йпримесече, врз основа на сознанијата од форматиивно оценување, се реализира микросуматиивно оценување.

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето и формативното оценување наставникот ја констатира (опишува развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое програмско подрачје.

ДОСТАПНОСТ И ПРООДНОСТ НА ПОРТФОЛИОТО

- Портфолиото треба, во текот на целата година, да им е достапно на родителите за да можат да придонесат во квалитетната реализација на наставата по македонски јазик.
- Завршната аналитичко-описна оценка се доставува, исто така, до родителите и станува дел од портфолиото на ученикот.
- Портфолиото на ученикот со прочистени и селектирани податоци продолжува во наредното, повисоко одделение.

НАЧИНИ НА ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ - Согласно со природата на програмата по македонски јазик во второ одделение, во која нема описменување, проверувањето и описното оценување треба да се реализираат усно, *практично, преку презентација и говорни вежби, или сликовно-писмени вежби со подвлекување, заокружување и сл.*

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за II одделение донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата во второ одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

7. РЕШЕНИЕ И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот *македонски јазик* за второ одделение на деветгодишното основно образование за учениците *Мумија* од класот *11* е донесе

Скопје, -----

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 10-2009/1

27.07 2009 год.
СКОПЈЕ